

چکیده

مقدمه: کتابداری و اطلاع رسانی علمی است که در چند دهه اخیر هماهنگ با پیشرفتهای علمی و فناوری جدید در دنیا توسعه یافته است. اما در بسیاری از کشورهای در حال توسعه و از جمله کشور ما مهجور و ضعیف باقی مانده است. این در حالی است که با توجه به طول عمر این رشته، نیروی انسانی و پژوهشگران تربیت شده در مقاطع کارشناسی ارشد و دکترا انتظار می رود که فعالیت های علمی و پژوهشی در این رشته از وضعیت مناسبی برخوردار باشد. به گونه ای که با تولید اطلاعات علمی جدید، توسعه، پویایی و باروری این علم محقق گردد. بررسی تولیدات علمی کتابداری ایران از طریق سنجش مدارک علمی نمایه شده در پایگاههای اطلاعاتی، ضمن اینکه نقش جامعه علمی کتابداری را نشان خواهد داد، زمینه ای برای تعیین موقعیت علمی ایران با سایر کشورها فراهم می کند. جهت مقایسه تولیدات علمی کتابداری ایران با سایر کشورها، کشورهای ترکیه، عربستان سعودی و مصر به دلیل تشابهات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و علمی انتخاب شده اند.

روش کار: این پژوهش به روش پیمایشی-تحلیلی و با استفاده از سیاهه کنترل انجام شد. جهت گردآوری داده ها از آخرین ویرایش های پایگاههای اطلاعاتی *Ista* و *Lisa* استفاده گردید. سپس نتایج بدست آمده با استفاده از روشهای آماری توصیفی تحلیل گردید.

یافته ها: طی ۳۴ سال مورد بررسی (۲۰۰۳-۱۹۶۹) تنها ۱۱۴ مدرک از ایران به دو پایگاه اطلاعاتی نامبرده راه یافته است و عربستان با تولید ۱۹۰ مدرک، اولین کشور تولید کننده اطلاعات در بین چهار کشور است. هر چهار کشور مجموعاً ۰/۱۹٪ از کل مدارک موجود در دو پایگاه را تولید کرده اند. در موضوعهای «کتابداری و اطلاع رسانی» (۶/۷٪) و «کنترل کتابشناختی» (۵/۱٪) ایران تعداد مدارک بیشتری نسبت به سایر کشورها تولید نموده است. بیشترین تعداد مدرک در موضوع «مواد و منابع» از کشور ترکیه به پایگاهها راه یافته است (۱۹/۲٪) و در سایر موضوعها عربستان در صدر قرار گرفته است. بیشترین درصد تولید مدارک در قالب مقاله مجله (۷۹/۲٪) و کمترین درصد در قالب مقاله سمینار (۵/۳٪) بوده است.

بحث و نتیجه گیری: وضعیت تولید اطلاعات علمی کتابداری ایران چندان مناسب به نظر نمی رسد. چکیده شدن متوسط سالانه ۴ مدرک از ایران در پایگاههای مورد مطالعه، نشان دهنده مشارکت بسیار ضعیف ایران در تولید علم کتابداری در سطح جهانی است. تنها نکته مثبت روند صعودی تولیدات علمی ایران است که چنانچه همینگونه ادامه یابد، می تواند آینده امیدوارکننده ای داشته باشد. بررسی موضوعی مدارک ایرانی نشان می دهد که تخصص کتابداران ایرانی بیشتر در تولید در موضوعهای «کتابخانه ها و مراکز منابع» و «کنترل کتابشناختی» است. همچنین علیرغم اهمیت روزافزون حوزه اطلاع رسانی و گرایش کتابداران اکثر کشورها به این حوزه، نتایج پژوهش نشان دهنده عدم گرایش پژوهشگران کتابداری ایران به تولید اطلاعات در این حوزه است. نهایتاً از آنجاییکه قسمت اعظم متون علمی به شکل مقاله در مجله منتشر می شود، اهمیت به مجلات داخلی و تلاش در چاپ مقاله در مجلات معتبر داخلی و خارجی لازم به نظر می رسد.

کلید واژه: تولید اطلاعات، کتابداری و اطلاع رسانی، ایران، ترکیه، عربستان سعودی، مصر، *Ista*، *Lisa*